

Kritik mot Polismyndigheten i Västra Götaland, länskriminalpolisens utredningsrotel, och åklagare vid Åklagarmyndigheten, Göteborgs åklagarkammare, för långsam handläggning av kriminalärenden

Initiativen

Jag genomförde i april 2008 en inspektion vid Polismyndigheten i Västra Götaland och vid Åklagarmyndigheten, dåvarande 2:a åklagarkammaren i Göteborg.

Vid polismyndigheten granskades bl.a. kriminalärenden vid länskriminalpolisens utredningsrotel. Vid granskningen uppmärksammades 18 ärenden om grov brottslighet (grovt vållande till annans död, våldtäkt, barnpornografibrott, trolöshet mot huvudman, grovt bedrägeri, brott mot miljöbalken, brott mot strålskyddslagen m.m.) i vilka inga synbara utredningsåtgärder hade vidtagits under minst nio månaders tid varför handläggningstiden kunde ifrågasättas (se punkten 5.1.2 i protokollet från inspektionen, protokollet finns tillgängligt på JO:s hemsida, dnr 2115-2008). – Jag beslutade att ta upp handläggningen av dessa 18 ärenden till utredning i ett särskilt ärende, dnr 2611-2008.

Vid åklagarkammaren uppmärksammades sex ärenden om grov brottslighet (våldtäkt och sexuellt utnyttjande m.m.) där handläggningen under långa tider syntes ha stått stilla (se punkten 4 i protokollet från inspektionen, protokollet finns tillgängligt på JO:s hemsida, dnr 2116-2008). – Jag beslutade att ta upp handläggningen av dessa sex ärenden till utredning i ett särskilt ärende, dnr 2614-2008.

I detta beslut behandlas polis och åklagares handläggningstid av samtliga ovan nämnda kriminalärenden.

Utredningen

Upplysningar om arbetssituationen vid länskriminalpolisens utredningsrotel Vid inspektionen hos polisen inhämtades muntliga upplysningar från chefen för utredningsroteln, kommissarien AA och rotelns biträdande chef, kommissarien BB, varvid bl.a. följande framkom.

Vid utredningsroteln, med undantag för miljögruppen, tjänstgör för närvarande 19 utredningsmän och en civilanställd. Fyra tjänster är utlysta och två utredare kommer

att sluta inom kort. Det är svårt att få sökande till lediga tjänster. Vid miljögruppen, som leds av inspektören CC, tjänstgör fyra utredningsmän och en civilanställd. Utredningsroteln kommer framdeles att delas in i ytterligare tre grupper: förmögenhets-, vålds- och relationsgrupperna. Gruppchefstjänster är också under tillsättning. Utbildningsnivån på utredarna är god med möjligheter till vidareutbildning. Flera utredare har t.ex. utbildning i barnförhör. Varje vecka träffas personalen vid roteln, varvid utredarna redogör för sina pågående ärenden. – Cirka 40 ärenden ligger för närvarande i balans. BB är ansvarig för balansärendena. Under senare år har antalet anmälningar om våldtäkt och grov barnmisshandel ökat. Detta, i kombination med att polisen nu vidtar fler utrednings-åtgärder i ärendena – t.ex. håller fler förhör – än vad som gjordes tidigare, har bidragit till att handläggningstiderna kommit att öka något. Under hösten 2007 tillsattes en särskild utredningsgrupp bestående av tio utredare. Gruppen hade till uppgift att under en tremånadersperiod avarbeta ett 60-tal våldtäktsärenden, som låg i balans, i vilka något frihetsberövande inte hade förekommit. Flertalet av dessa ärenden slutredovisades under hösten men 14 ärenden finns kvar. De har för myndighetsledningen påtalat svårigheten att hinna med att utreda våldtäktsärendena. – De har ett bra samarbete med åklagarna och har en löpande dialog med dem i ärendena.

Under inspektionen överlämnades också en utförlig redovisning, upprättad av inspektören CC, till JO om de ärenden som handläggs/handlagts vid miljöbrottsenheten.

Handläggningen av de 18 ärendena -JO:s ärende dnr 2611-2008

Som framgått handlade dessa ärenden, som hade kommit in under åren 2000 till 2005, om grov brottslighet som bl.a. grovt vållande till annans död, våldtäkt, barnpornografibrott, grovt bedrägeri och brott mot miljöbalken. Vid JO:s genomgång av ärendena kunde noteras att de hade legat obearbetade under lång tid.

Polismyndigheten anmodades därför att inkomma med upplysningar och yttrande över anledningen till varför handläggningen av ärendena hade dragit ut på tiden.

Polismyndigheten (nuvarande länspolismästaren DD) kom därefter in med ett remissvar till vilket det bl.a. hade fogats ett yttrande från dåvarande chefen för länskriminalpolisen, EE (numera biträdande länspolismästare). I remissvaret redovisades också skälen till att handläggningen i de aktuella kriminalärendena dragit ut på tiden, se bilaga 1.

EE anförde bl.a. följande.

Allmänt

Antalet inkomna ärenden till roteln har ökat under de senaste åren. Ökningen hänförs sig främst till sexualbrott. Våldtäkter där gärningsmän och offer har en nära relation är de som ökat mest. Denna typ av ärenden kräver mycket omfattande utredningsåtgärder. Ett bekymmer under de senaste åren är dock att det varit svårigheter att rekrytera förhørsledare. Glädjande nog har roteln under våren kunnat rekrytera tre nya förhørsledare med barnutbildning samt ytterligare tre med annan utredningskompetens.

Prioriteringen av ärenden görs dagligen av cheferna på roteln. Ärenden med frihetsberövande är de ärenden som har högst prioritet. Målsättningen är att lägga ut varje ärende på förhørsledare direkt. När det p.g.a. arbetsbelastning inte är möjligt är nästa steg att lägga ut ärenden där det finns fortsatt risk för liv och hälsa, barnärenden och ärenden med unga förövare.

Varje tisdag går rotelledningen igenom handläggarnas ärenden.

Min uppfattning är att medarbetarna och cheferna på utredningsroteln utför ett effektivt, rättssäkert och kvalitativt framstående arbete under ofta mycket pressade förhållande.

Bedömning

Efter genomgång av de angivna skälen till handläggningstiden kan ett antal gemensamma allmänna och särskilda skäl återfinnas. De angivna skälen återges nedan samt vilka åtgärder som vidtagit av rotel och avdelningsledning för att åtgärda de delar som kan definieras som förbättringsområden.

Vad gäller de längre handläggningstiderna för vissa ärenden rörande miljöbrott är anledningen en mycket omfattande förundersökning där tjänstemän från – – – varit misstänkta. Ärendet har handlagts av två befattningshavare från utredningsrotelns miljöbrottsenhet under minst två år. Förundersökningen är nu nedlagd och ärendet är avslutat genom att – – – ålagts en företagsbot. Miljöbrottsenheten som under de senaste åren effektiviserat och förbättrat sin handläggning har nu förutsättningar att handlägga miljöbrott med snabbare genomströmningstider.

Slutsatsen från ett antal andra av de aktuella ärendena är att de blivit längre handläggningstider eftersom de aktuella förhørsledarna påbörjat utbildning eller blivit sjuka.

Åtgärder

För att komma tillrätta med denna sårbarhet kommer verksamheten vid roteln att förändras från den 1 september 2008.

Roteln kommer då att indelas i fyra grupper, en för brott i nära relation, en för våldsbrott och en för förmögenhetsbrott. Gruppen för miljöbrott blir kvar i sin nuvarande form. I samband med detta har tre nya gruppchefer rekryterats till roteln.

Den tänkta effekten av denna åtgärd är bl.a. att om någon skall studera, eller blir sjuk finns det en kunskap i gruppen om varandras ärenden och risken att utredningen tappar fart minskar. Eftersom förhørsledarna i stor utsträckning valt grupp-tillhörighet kommer de också att arbeta med ämnesområden som intresserar dem. Förutsättningarna för metodutveckling inom de olika ämnesområdena ökar också med denna ämnesindelning.

Mot bakgrund av de nu redovisade förändringarna av verksamheten på roteln samt de nya gruppcheferna och förhørsledarna som tillförts har förutsättningarna väsentligen förbättrats för att ytterligare minska genomströmningstiderna samtidigt som den höga kvaliteten bibehålls.

Polismyndigheten redogjorde inledningsvis allmänt om utredningsverksamheten i myndigheten enligt följande.

Med anledning av att polismyndigheten vid ett flertal tillfällen erhållit kritik av JO för brister inom utredningsverksamheten beslutade länspolismästaren den 29 oktober 2007 om internkontroll för genomgång av balanserna. Den grupp som utsågs att genomföra internkontrollen lämnade den 13 maj 2008 en rapport "Kontroll av balanser" som tidigare skickats till JO-ämbetet. I rapporten lämnas ett antal förslag till åtgärder och dessa har remitterats till myndighetens områden och avdelningar för eventuella synpunkter.

I myndigheten har även projektet Synas och Verka bedrivits. Projektgruppen överlämnade den 29 februari 2008 sin slutrapport till länspolismästaren. Gruppen fick under projekttiden tilläggsuppdraget att även överväga utredningsverksamheten i myndigheten. Vissa delar av förslagen bedömdes vara angelägna att så fort som möjligt genomföra. I beredningen av dessa förslag har även ingått rapporten "Kontroll av balanser". Beredningen avser ett antal frågeställningar med särskild

betydelse för förbättringar av polismyndighetens utredningsverksamhet på kort sikt. Den var färdigställd den 30 juni 2008.

Polismyndigheten har således tagit JO:s kritik på allvar när det gäller de alltför långa handläggningstiderna av kriminalärendena. Myndighetens ledning har såväl före som efter Chefs-JO:s inspektion inlett arbete med att förbättra utredningsverksamheten i myndigheten.

Den tjänsteföreskrift som gällt sedan den 1 augusti 2002 (TjF 403) innehåller ett avsnitt om balanser. Där föreskrivs att balanserna ska gås igenom minst en gång varje kvartal och förrättningen ska protokolleras. Protokollen ska sändas till länspolismästarens sekretariat. Tyvärr har denna redovisning inte skett och några påminnelser har heller inte skickats från sekretariatet. Sedan internkontrollen genomfördes har en förbättring skett även när det gäller genomgången av balanserna.

Numera finns ett antal staber till länspolismästarens förfogande. Avsikten är att någon av dessa ska ha till uppgift att följa upp de protokoll som upprättas och skickas till länspolismästaren.

Polismyndigheten har goda förhoppningar om att de åtgärder som vidtagits men även de som ska vidtas kommer att leda till att handläggningstiderna kan kortas avsevärt.

I övrigt kan konstateras att utredningsresultatet under årets första fyra månader är klart bättre än motsvarande period förra året. Myndigheten har redovisat över 1 000 ärenden fler till åklagaren varav Polisområde 1 (numera Polisområde Storgöteborg; JO:s anm.) står för merparten av ökningen eller ca 800 ärenden.

Polismyndigheten anförde därefter särskilt om länskriminalpolisens utredningsrotel följande.

Som framgår är det varierade skäl till att handläggningstiderna blivit långa. I några fall kan tidsutdräkten hänföras till åklagaren. Handläggarna vid utredningsroteln synes dock ha påmint åklagaren i dessa ärenden.

Av ärendena har fem stycken rört miljöbrott. Förutom de skäl som anges ovan har en del av tidsutdräkten berott på att handläggarna fått ägna sig åt mer högprioriterade ärenden. Därtill kommer att ett av ärendena varit särskilt omfattande.

När det gäller handläggningstiderna för sexualbrotten finns det anledning för myndigheten att vara självkritisk. Även om det varit ett bekymmer att rekrytera förhållsledare kan ifrågasättas om rätt prioriteringar gjorts på LKP. Myndigheten kan dock konstatera att en s.k. våldtäktssatsning gjordes under hösten 2007. LKP har också, för att komma tillrätta med den sårbarhet som finns, bestämt att verksamheten vid utredningsroteln ska förändras från den 1 september 2008. Förutom vad som anges i bilaga 1 (EE:s yttrande; JO:s anm.) har framkommit att vid behov ska omfördelning kunna ske mellan grupperna.

Myndigheten utgår från att de förändringar som planeras jämte rekryteringen av nya förhållsledare är tillräckliga för att handläggningstiderna på utredningsroteln inte ska bli för långa.

Mot bakgrund av att polismyndigheten i remissvaret anförde att tidsutdräkten i vissa fall kunde hänföras till åklagaren anmodades Åklagarmyndigheten att inkomma med upplysningar och yttrande över anledningen till att dess handläggning av några ärenden hade dragit ut på tiden.

Åklagarmyndigheten (dåvarande vice riksåklagaren FF) kom in med ett remissvar till vilket hade fogats yttranden från överåklagaren GG, chefsåklagarna HH och JJ, vice chefsåklagarna KK och LL samt kammaråklagarna MM, NN, OO, PP, QQ och RR (samtliga till remissvaret bifogade yttranden här utelämnade). I bilaga 1 lämnas

en sammanfattning av åklagarnas upplysningar om handläggningen av berörda ärenden.

FF gjorde följande bedömning.

Det är naturligtvis angeläget att åklagare, särskilt när det gäller ärenden om grova brott, på ett aktivt sätt försöker driva förundersökningen framåt så att en reaktion på brottet kan komma i nära anslutning till att det begicks.

Riksåklagaren har i Åklagarmyndighetens föreskrifter och allmänna råd (ÅFS 2007:5) om bevakning och uppföljning vid Åklagarmyndigheten av pågående förundersökningar gett anvisningar för hur åklagare ska agera för att driva förundersökningar framåt med tillräcklig skyndsamhet. Anvisningarna ska bl.a. ge stöd åt åklagarna om hur bevakning och uppföljning av ärenden ska ske samt även bidra till en bättre kontroll över ärendena. Föreskrifterna trädde i kraft den 2 april 2007. Jag kan konstatera att åklagarna i flera av de aktuella ärendena inte har skickat påminnelser i den utsträckning som föreskrifterna ger uttryck för. I ett ärende har vidtagna åtgärder dokumenterats i akten men har inte diarieförts, i andra ärenden har vidtagna åtgärder varken diarieförts eller dokumenterats på annat sätt. Detta är i sig en brist.

I vissa fall där åklagarna skickat påminnelser eller gjort andra påstötningar för att försöka påskynda ärendenas handläggning har ingen effekt uppnåtts eftersom det varit problem med att få utredare till ärendena då utredningspersonalen fått ägna sig åt andra ärenden av mer akut eller komplicerat slag. I några av ärendena har utredningen dragit ut på tiden p.g.a. att det tagit lång tid att låta undersöka i beslag tagna datorer. Jag vill med anledning av iakttagelserna erinra åklagarna om vikten av att de, för det fall påminnelser inte gett avsedd effekt, påtalar detta för kammarchefen så att chefen kan vidta lämpliga åtgärder.

Jag vill i sammanhanget också betona att när det inte längre finns anledning att fullfölja en förundersökning ska den läggas ned. Särskilt i ärenden där det finns gods i beslag är det angeläget att beslut fattas så snart det är möjligt. Beslut om beslag ska fattas senast i samband med att förundersökningen läggs ned eller beslut fattas i åtalsfrågan. Att som i ett av fallen dröja med att fatta beslut huruvida förundersökningen skulle läggas ned i mer än ett år är inte tillfredsställande, särskilt med tanke på att egendom funnits i beslag. Som nämnts borde åklagaren ha fattat beslut angående beslagen allra senast när förundersökningen lades ned.

Jag har noterat att handläggningstiden i några ärenden har dragit ut på tiden då det varit nödvändigt att begära internationell rättslig hjälp och att det därefter tagit lång tid för utländska myndigheter att vidta eller redovisa de åtgärder åklagaren har begärt. I ett av fallen har svar fortfarande inte erhållits trots att sådana framställningar har gjorts under år 2004. Vid dröjsmål med att få begärt bistånd bör åklagaren självfallet överväga i vilken utsträckning det finns anledning att genom påminnelser eller på andra sätt försöka påskynda handläggningen vid den utländska myndigheten.

Sammanfattningsvis har flera av de handläggande åklagarna inte fullt ut varit så aktiva i sina ansträngningar att försöka driva förundersökningarna framåt som hade varit önskvärt. I flera av ärendena har åklagarna gett uttryck för att de p.g.a. den rådande arbetsbördan inte kunnat vara så aktiva i sitt förundersökningsledarskap som de har velat. I vissa ärenden har handläggningen avstannat p.g.a. resursbrist hos polisen. Som har nämnts i Åklagarmyndighetens yttrande till JO i ärende 2614-2008 (se följande avsnitt; JO:s anm.) är Åklagarmyndighetens ledning medveten om problemen när det gäller utredningsverksamheten hos polisen i Göteborg. Problemen har uppmärksammats såväl vid den löpande dialog som förs mellan företrädare för Åklagarmyndigheten och Rikspolisstyrelsen som vid kontakterna mellan Göteborgs åklagarkammare och polismyndigheten. Riksåklagaren har den 31 mars i år beslutat att de tre tidigare åklagarkamrarna i Göteborg skulle slås samman till en kammare från och med den 1 oktober 2008. Riksåklagaren har vidare den 23 oktober 2008

beslutat att en nationell åklagarkammare för bekämpning av miljö och arbetsmiljöbrott ska inrättas från den 1 januari 2009. Jag är övertygad om att detta ger goda förutsättningar att på olika sätt effektivisera och utveckla åklagarverksamheten.

Handläggningen av ärendena om våldtäkt m.m. – JO:s ärende dnr 2614-2008

Som framgått handlade dessa sex ärenden, som hade kommit in under åren 2006 och 2007, om bl.a. våldtäkt och sexuellt utnyttjande. Vid JO:s genomgång av ärendena kunde noteras att de hade legat obearbetade under tämligen lång tid.

Åklagarmyndigheten anmodades därför att inkomma med upplysningar och yttrande över anledningen till att förundersökningarna inte var avslutade och vilken eller vilka åtgärder som åklagare vidtagit för att påskynda handläggningen.

Åklagarmyndigheten (FF) kom in med ett yttrande till vilket fogats upplysningar från chefsåklagaren SS samt kammaråklagarna TT, UU, VV och WW (samtliga till remissvaret bifogade yttranden här utelämnade fränsett SS:s allmänna reflektioner). En sammanfattning av åklagarnas upplysningar om handläggningen av berörda ärenden lämnas i bilaga 2.

SS gjorde följande allmänna reflektioner.

Ett återkommande fenomen i ett antal av dessa ärenden tycks vara att ärendena helt avstannar hos polisen då en utredare får ägna sig åt annat eller att ärendet går tillbaka i balans hos den balansansvarige på utredningsroteln. Hos kammaren har ett inte helt ringa antal åklagare lämnat kammaren under 2006 fram till idag. Detta har dels med kammarens budget att göra. Enbart för att kammaren förlorar en åklagare läggs inte ärendet i balans utan lottas om till annan åklagare som ansvarar i ärendet. Hade motsvarande system funnits hos polisen hade effekten – stopp i hanteringen helt eller tidvis partiellt – måhända inte inträffat.

Riksåklagarens föreskrifter beträffande rotelvärd – ÅFS 2007:5 – som trädde i kraft våren 2007 har troligen medfört att skötseln av ärenden blivit bättre inom hela åklagarmyndigheten, så även på 2:a kammaren (nuvarande Göteborgs åklagarkammare; JO:s anm.). Det hindrar inte att enskilda åklagare emellanåt närmast ger upp i tröstlösheten att ständigt påminna utan synbar effekt – snabbare utredningsinsatser.

Ovanstående ärenden ligger samtliga hos LKP Utredningsrotel i Göteborg. Rent generellt uppfattas personalen där av åklagarna som mycket kompetent och engagerad. Uppenbart för oss är även att utredningsresurserna där är och har varit alldeles för små i förhållande till mängden ärenden och svårighetsgraden. Det tragiska är möjligen att det nu synes vara den delen av polisen som ligger i "skottgluggen" när vi åklagare uppfattar att de största utredningsproblemen inte ligger hos LKP utan ute i de enskilda närpolisområden, som stundtals inte haft fungerande verksamheter då man saknat helt utredningspersonal eller bara haft någon/några enstaka som arbetat med utredningsverksamheten. Från kammarledningens sida har bristerna i utredningsverksamheten tagits upp med såväl chefer inom polisen som med ledningen för Åklagarmyndigheten - RÅ och Vice RÅ.

I några av ovanstående ärenden har åklagarna talat om sådana kontakter utan dokumentation av olika kontakter. Det är självklart viktigt med dokumentation av åtgärder, samtal m.m. Emellertid stämmer denna förhållningsregel och sådana intentioner ofta inte med förutsättningarna för en åklagares vardag. Mobiltelefonkontakter med utredare och andra kommer ofta när åklagarna inte är på tjänsterummet såsom t.ex. på väg till eller i en paus i rätten eller till polisen i annat ärende då det inte finns möjligheter att just föra sådana dokumentationsanteckningar. Att sådana noteringar då inte förs är självfallet inte bra men förklarligt.

FF gjorde följande bedömning.

Det är naturligtvis angeläget att åklagare, särskilt när det gäller ärenden om grova våldsbrott, på ett aktivt sätt försöker driva förundersökningen framåt så att en reaktion på brottet kan komma i nära anslutning till att det begicks. Självfallet är det också angeläget att lagstadgade frister iakttas.

Vid en genomgång av ärendena har jag kunnat konstatera att respektive handläggande åklagare i samtliga fall har bedrivit ett aktivt förundersökningsledarskap genom att lämna direktiv samt därefter skicka påminnelser till polisen.

Riksåklagaren har i Åklagarmyndighetens föreskrifter och allmänna råd (ÅFS 2007:5) om bevakning och uppföljning vid Åklagarmyndigheten av pågående förundersökningar gett anvisningar för hur åklagare ska agera för att driva förundersökningar framåt med tillräcklig skyndsamhet. Anvisningarna ska bl.a. ge stöd åt åklagarna om hur bevakning och uppföljning av ärenden ska ske samt även bidra till en bättre kontroll över ärendena. Jag kan konstatera att ärendena i stort sett har handlagts på föreskrivet sätt, i vart fall sedan den 2 april 2007 då föreskrifterna trädde i kraft. Det hade dock varit önskvärt att åklagarna varit något mer aktiva i sina ansträngningar att påskynda polisens handläggning. Jag kan även konstatera att i vissa fall har åklagarna lämnat direktiv eller påmint polisen muntligen, men denna åtgärd har inte diarieförts eller dokumenterat på annat sätt, vilket i sig är en brist.

Det finns olika anledningar till att handläggningstiden har blivit lång i de aktuella ärendena. I några ärenden har förundersökningen avstannat i avvaktan på resultat från undersökning av Staten kriminaltekniska laboratorium och av Rättsmedicinalverket. Förundersökningar har också avstannat på grund av en målsägandens hälsotillstånd samt en annan målsägandes längre vistelse utomlands.

Åklagarna har i de flesta ärenden skickat påminnelser till polisen utan att någon effekt har uppnåtts.

Kammarchefen och de handläggande åklagarna har i sina redogörelser för respektive ärende återkommit till problemet med att få utredare till ärendena. Det synes vara så att arbetet med utredningarna hos polisen mer eller mindre avstannar då utredaren får ägna sig åt andra ärenden av mer akut slag. Det kan noteras att det förekommit att ärenden till och med lagts tillbaka i balans hos den balansansvarige vid utredningsroteln.

Utredningsresurserna vid länskriminalpolisens utredningsrotel i Göteborg, där samtliga nu aktuella ärenden utreds, tycks ha varit otillräckliga i förhållande till mängden ärenden. Av kammarchefens yttrande framgår att frågan har tagits upp med chefer inom polisen. Även Åklagarmyndighetens ledning har fått information om problemen när det gäller utredningsverksamheten i Göteborg. Dessa problem har uppmärksamrats vid den löpande dialog som förs mellan företrädare för riksåklagaren och Rikspolisstyrelsen.

Sammanfattningsvis har de handläggande åklagarna visserligen inte fullt ut varit så aktiva i sina ansträngningar att driva förundersökningarna framåt som hade varit önskvärt. Den främsta orsaken till att handläggningen dragit ut på tiden synes dock stå att finna i polisens svårigheter att verkställa de utredningsåtgärder som åklagare har gett direktiv om.

Mot bakgrund av att Åklagarmyndigheten i remissvaret bl.a. anförde att den främsta anledningen till att handläggningen av ärendena dragit ut på tiden syntes stå att finna i polisens svårigheter att verkställa de utredningsåtgärder som åklagare gett direktiv om, anmodades polismyndigheten att lämna upplysningar och yttrande över att handläggningen av ärendena hade dragit ut på tiden.

Polismyndigheten (nuvarande länspolismästaren DD) kom därefter in med ett remissvar till vilket det hade fogats ett yttrande från biträdande chefen för

länskriminalpolisen, XX. I remissvaret redovisades också skälen till att handläggningen i de aktuella ärendena dragit ut på tiden, se bilaga 2.

XX upplyste följande.

Antalet inkommande anmälningar om våldtäkt har ökat markant under senare år. Detta torde ha sin grund såväl i ändrad lagstiftning som i en ökad benägenhet att anmäla denna typ av brott.

Utredningsförfarandet vid våldtäkter skiljer sig från utredningar av merparten av andra brott. Mest markant är därvid att det krävs mer omfattande utredning innan förundersökningsledaren kan ta ställning i ärendet. Brottets karaktär innebär dessutom ofta att det är svårbevisat då de inte finns vittnen till själva händelsen att höra. Detta innebär naturligtvis att ärendena blir tidskrävande.

Straffskalan för våldtäkt innebär en presumtion för frihetsberövande när misstänkt gärningsman identifierats. I de fall gärningsmannen häktas avslutas ärendena snabbt. Det är i de fall när utredningen av olika skäl bedrivs med gärningsmannen på fri fot som tidsåtgången blir längre. En orsak till denna längre tidsåtgång är den konkurrens med andra ärenden som uppstår. En våldtäktsutredning där såväl målsägande som misstänkt är över 18 år och där det inte särskilt kan konstateras att målsäganden är utsatt eller far illa på annat sätt har ingen hög prioritering vid en rotel som LKP:s utredningsrotel. Samtliga brott som handläggs är till sin karaktär grova och en stor del handlar om sexuella övergrepp av olika slag och våld av det grövre slaget.

Eftersom utredningsresurserna inte är obegränsade leder situationen relativt snart till ett behov av prioriteringar. I de lägena kommer vissa våldtäkter att prioriteras lågt. Detta är inte bra men oundvikligt. Även om besluten i de enskilda ärendena tas av rotelledningen är förhållandet, och har varit, föremål för diskussion med ledningen för LKP vid ett flertal tillfällen. Ledningen för LKP och rotelledningen har därvid varit överens.

Inom LKP och utredningsroteln har det pågått ett arbete med att snabba upp hanteringen av ärenden i allmänhet och våldtäkter i synnerhet. Detta arbete har redan gett resultat såväl avseende tidsåtgång som antal ärenden som redovisas med förundersökningsprotokoll, dvs. för åtal, till åklagaren. Rotelns omorganisation med indelning i grupper och därmed följande specialisering förväntas ge ytterligare positiva effekter. En övergripande kvalitetssäkring under 2009 kan också förväntas påverka arbetet positivt. Frågorna är föremål för löpande tillsyn inom LKP.

DD anförde bl.a. följande.

Under år 2007 avsåg 55 procent av rotelns ärenden sexualbrott. Det är anmälningar gällande våldtäkt där gärningsman och offer har en nära relation som ökat.

Prioriteringar av ärenden görs dagligen av cheferna på roteln. Ärenden där den misstänkte är frihetsberövad har högst prioritet. På roteln finns i princip inget ärende som inte borde ha tilldelats en handläggare direkt. Då detta inte har varit möjligt har nästa steg i prioriteringen varit att fördela ärenden där det finns fortsatt risk för liv och hälsa. I den gruppen finns alla ärenden med en målsägande som är under 15 år men också de med unga förövare. Därefter bedöms alla ärenden i konkurrens. En betydelsefull faktor är då hur utsatt målsäganden är. De ärenden som har lägst prioritet är förmögenhetsbrotten.

En gång i veckan gör rotelchefen en genomgång av förhørsledarnas ärenden. Varje kvartal görs en genomgång av samtliga ärenden och resultatet redovisas till en stabsenhet hos länspolismästaren.

Roteln är numera indelad i fyra grupper; en grupp för brott i nära relation, en grupp för våldsbrott, en grupp för förmögenhetsbrott och en för miljöbrott. Under våren 2008 har rekryterats sex nya förhørsledare, varav tre med särskild kompetens att höra barn.

Vidare har ändrade rutiner beträffande ärenden som kommer från LKP:s spaningsrotel inneburit att sådana ärenden inkommer prioriterade och med fler utredningsåtgärder vidtagna än tidigare.

En förbättring beträffande ärenden rörande våldtäkter har noterats mellan tredje kvartalet 2007 och samma tid 2008. Antalet redovisade förundersökningsprotokoll har ökat från 17,8 procent till 31,3 procent. Även antalet frihetsberövade har ökat; från 104 till 133.

Det finns inte skäl för myndigheten att nu inta en annan inställning till handläggningstiderna för sexualbrott än den som redovisades i yttrandet av den 1 juli 2008 (se yttrandet i dnr 2611-08 som återges ovan; JO:s anm.). Myndigheten kan dock konstatera att den bedömning som då gjordes var riktig, dvs. att de förändringar som planerades på LKP skulle medföra förbättringar av verksamheten på utredningsroteln. Myndigheten utgår från att det fortsatta förbättringsarbetet som beskrivs i bilagan (sammanfattningsvis refererad i avsnittet ovan; JO:s anm.) kommer att ytterligare korta handläggningstiderna på utredningsroteln. Polismyndighetens ledning följer upp resultaten på utredningsroteln genom de rapporter som numera lämnas kvartalsvis. Mot bakgrund av den positiva trend som ovan noterats finns inte skäl att vidta några åtgärder från myndighetsledningens sida.

Rättslig reglering

Av 23 kap. 4 § andra stycket rättegångsbalken (RB) framgår att en förundersökning ska bedrivas så skyndsamt som omständigheterna medger. Finns det inte längre skäl att fullfölja förundersökningen ska den läggas ned.

En förundersökning där målsäganden vid tiden för anmälan inte har fyllt 18 år ska enligt 2 a § förundersökningskungörelsen (1947:948), FuK, bedrivas särskilt skyndsamt, om brottet riktats mot målsägandens liv, hälsa, frihet eller frid och det för brottet är föreskrivet fängelse i mer än sex månader. Förundersökningen ska vara avslutad och beslut fattat i åtalsfrågan så snart det kan ske och inom tre månader efter den tidpunkt då det finns någon som är skäligen misstänkt för brottet. Tidsfristen får överskridas endast om det är motiverat med hänsyn till utredningens beskaffenhet eller andra särskilda omständigheter. – Denna bestämmelse innefattar således dels ett övergripande krav på att en förundersökning ska bedrivas med särskild skyndsamhet, dels en frist för handläggningen vilka ska iakttas sedan någon är skäligen misstänkt för brottet.

Av 1 a § andra stycket FuK framgår att undersökningsledaren har ansvar för förundersökningen i dess helhet. Förundersökningsledaren ska se till att utredningen bedrivs effektivt och att den enskildes rättssäkerhetsintressen tas till vara. Undersökningsledaren ska också ge dem som biträder honom eller henne behövliga direktiv för arbetet. – Åklagarmyndigheten har utfärdat särskilda föreskrifter och allmänna råd om bevakning och uppföljning vid Åklagarmyndigheten av pågående förundersökningar, ÅFS 2007:5.

Bedömning

Under senare år har JO i ett stort antal ärenden kritiserat polisen för långa handläggningstider i den brottsutredande verksamheten. Kritik har i många fall också riktas mot åklagare i deras egenskap av förundersökningsledare. Till följd härav har JO i olika sammanhang haft anledning att fästa statsmakternas uppmärksamhet på de brister i bl.a. polisens arbete som iakttagits i samband med

inspektioner och klagomålsärenden (se t.ex. JO 2002/03 s. 98 och 2004/05 s. 16). Jag fick senast för ett drygt år sedan återigen anledning att särskilt påtala detta förhållande för statsmakterna (se JO 2008/09 s. 160 om oacceptabelt långa handläggningstider hos åklagare och polis).

Även om kritiken för långsam handläggning i vissa fall har gällt förundersökningar om allvarligare brott har den framförallt berört hanteringen av s.k. vardagsbrott och då särskilt bedrägeriärenden. Det kan t.ex. här nämnas att jag i ett tidigare beslut har kritiserat Polismyndighetens i Västra Götaland handläggning av bedrägeriärenden vid närpolisområde Göteborg City (se beslut den 17 oktober 2008 i dnr 2610-2008 som finns tillgängligt på JO:s hemsida). Före inspektionen i Göteborg hade jag dock fått anledning att i två klagomålsärenden även kritisera den nu aktuella utredningsroteln för långsam handläggning av förundersökningar om våldtäkt mot barn (se beslut den 1 november 2006 i dnr 4646-2006 och beslut den 14 december 2007 i dnr 5467-2006).

Jag fick i dessa ärenden viss indikation på att länskriminalpolisens utredningsrotel var hårt arbetsbelastad men, trots det, var de iakttagelser som jag gjorde vid inspektionerna i Göteborg i denna del något förvånande. Som framgått noterade jag sammanlagt 24 ärenden om grov brottslighet i vilka handläggningstiden kunde ifrågasättas och i flertalet av ärendena hade inga åtgärder vidtagits under mycket lång tid. Särskilt bekymmersamt anser jag att det förhållandet var att utredningsroteln hade stora svårigheter med att hinna med att utreda våldtäktsärenden och att flera sådana ärenden hade legat obearbetade under längre perioder.

Som förklaring till de utdragna handläggningstiderna har från polismyndighetens sida i huvudsak hänvisats till stor arbetsbelastning, resursbrist och till att andra ärenden har prioriterats. I några fall har polisen anfört att den utdragna handläggningstiden till viss del kunde hänföras till åklagarna. Från Åklagarmyndighetens sida har anförts att det i några fall funnits förklaringar till tidsutdräkten, t.ex. då det varit nödvändigt att begära internationell rättshjälp eller då man avvaktat teknisk utredning. I andra fall har hänvisats till åklagarnas egna ansträngda arbetssituation eller till att åklagarna inte varit tillräckligt aktiva i sitt förundersökningsledarskap men i de flesta fall har hänvisats till polisens otillräckliga resurser.

Jag finner inte anledning att här närmare gå in på omständigheterna i varje enskilt fall och bedöma om det, trots allt, varit godtagbart att just det ärendet legat obearbetat under vissa kortare tidsperioder. Inte heller anser jag att det finns skäl att fördela ansvaret för den utdragna handläggningen i varje ärende mellan polis och åklagare. Jag nöjer mig i stället med att konstatera att handläggningen av de aktuella kriminalärendena, enligt min uppfattning, inte uppfyller det skyndsamhetskrav som lagts fast i 23 kap. 4 § RB och – i något fall – inte heller det särskilda skyndsamhetskrav som föreskrivs i 2 a § FuK (våldtäktsärenden, målsäganden under 18 år) samt att den långsamma handläggningen i de allra flesta fall kan tillskrivas polisen även om det givetvis finns exempel på att handläggningen hos åklagarna också avstannat och på att åklagarna inte varit så aktiva och drivande

som erfordras (se t.ex. 1 a § FuK och ÅFS 2007:5). Jag vill här också peka på att dröjsmål under förundersökningen kan bidra till brott mot de krav som ställs i artikel 6:1 i den Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (Danelius, Mänskliga rättigheter i europeisk praxis, 3:e uppl. s. 267).

När det gäller åklagarna vill jag särskilt framhålla att SSs uttalande att ”enskilda åklagare närmast ger upp i tröstlösheten att ständigt påminna utan synbar effekt – snabbare utredningsinsatser” inger betänkligheter. Jag kan i och för sig förstå att en åklagare känner viss frustration och uppgivenhet över att ge direktiv och påminnelser, som det kan förefalla uteslutande i syfte av att freda sig själv mot eventuell kritik från t.ex. JO. Detta är dock inte något godtagbart skäl för att underlåta att aktivt försöka driva förundersökningen framåt. Inte heller är det acceptabelt att, som uppmärksammades vid inspektionen, ge polisen direktiv av innebörd att förundersökningen läggs ned eller överflyttas till polisen om inte begärda åtgärder utförs inom viss tid (se punkten 6 i protokollet fört vid inspektionen av åklagarkammaren och ärende 5 i bilaga 2). Ett sådant förfarande är naturligtvis inte rättsenligt. I stället bör berörda åklagare föra upp saken på ledningsnivå för diskussion myndigheterna emellan, vilket också synes ha skett i detta fall. Åklagarmyndigheten har t.o.m. anfört att problemen i Göteborg uppmärksammats vid den löpande dialog som förs mellan företrädare för riksåklagaren och Rikspolisstyrelsen. – Det är självfallet också angeläget att åklagarna arbetar med att snabba upp sin egen ärendehantering. Enligt Åklagarmyndigheten ger den redovisade omorganisationen av kamrarna i Göteborg goda förutsättningar för att på olika sätt effektivisera och utveckla åklagarverksamheten där.

När det gäller iakttagelserna vid utredningsroteln – svårigheterna med att inom rimlig tid utreda ärenden om grov brottslighet – är dessa oroväckande. Jag är i och för sig medveten om att polisens arbetssituation är ansträngd och att man därför måste prioritera vissa ärenden framför andra. Vid länskriminalpolisen ska dock kvalificerad kriminalpolisverksamhet bedrivas. Det innebär att där handläggs utredningar som t.ex. kräver erfarna utredare med särskild kompetens och att de brott som ska utredas där är allvarliga som t.ex. mord, dråp, människorov, våldtäkt, grovt sexuellt utnyttjade, grov mordbrand, vissa miljöbrott, grovt narkotikabrott och organiserad brottslighet. Samtliga dessa brottstyper står högt på prioriteringslistan och det är därför mycket angeläget att en sådan enhet tilldelas erforderliga resurser och att arbetet där är väl organiserat och löper utan alltför stora uppehåll i handläggningen av ärendena. Det är därför illavarslande att även en sådan enhet brottas med några av de problem som vanligtvis uppkommer vid en rotel som hanterar t.ex. vardagsbrott och att exempelvis vissa våldtäktsärenden hamnar i skymundan och – i vart fall tidigare – inte gavs någon hög prioritet.

Som framgått har polismyndigheten de senaste åren gjort en omfattande översyn av brottsutredningsverksamheten (t.ex. i rapporten ”Kontroll av balanser”) och även inom länskriminalpolisen har det pågått ett arbete med att snabba upp hanteringen av ärenden i allmän och våldtäktsärenden i synnerhet, bl.a. har roteln om-

organiserats och personal har rekryterats. Jag utgår från att polismyndighetens nu pågående analys- och förändringsarbete leder till att utredningsverksamheten förbättras och att handläggningstiderna hos polisen kan kortas betydligt så att verksamheten framdeles kan bedrivas på ett mer effektivt och rättssäkert sätt.

Det kan sammanfattningsvis konstateras att såväl polismyndigheten som Åklagarmyndigheten förtjänar kritik i enlighet med vad jag har anfört ovan.

Till uppföljning av detta ärende önskar jag att polismyndigheten senast den 30 november 2009 inkommer med en redogörelse om balansläget och arbetssituationen vid utredningsroteln per den 31 oktober 2009.

Ärendet avslutas.

Bilaga 1

Polis och – i förekommande fall – åklagares förklaringar till den utdragna handläggningstiden beträffande ärendena i dnr 2611-2008

1. K160200-00/401A-3918-00 (trolöshet mot huvudman)

Polisen: Utredningen bedrevs intensivt fram till årsskiftet 2005-2006. Därefter togs flera kontakter med åklagaren för att ärendets fortsatta handläggning skulle diskuteras men inga beslut togs om handläggningen. Sommaren 2007 avled den inspektör som handlagt ärendet på utredningsroteln. Utredningschefen kontaktade då åklagaren som uppgav att han hade för avsikt att lägga ned utredningen men att han skulle gå igenom några handlingar först. Åklagaren hämtade de handlingar han behövde men han har ännu inte fattat något beslut i ärendet.

Åklagaren: Mot bakgrund av ärendets omfattning och mycket starka koppling till internationell samverkan med utländska rättsvårdande myndigheter hade utredningen enligt åklagaren bedrivits på ett så effektivt och för den enskilde rättssäkert sätt som varit möjligt.

2. K88337-01/401A-933-07 (grov våldtäkt)

Polisen: Förundersökningen återupptogs den 27 april 2007. På grund av arbetsbelastningen kunde ärendet inte omedelbart tilldelas någon handläggare. LKP påbörjade under hösten 2007 en satsning när det gäller våldtäktsärendena. I den satsningen ingick detta ärende. En person har varit anhållen och delgiven misstanke om brott. Ärendet finns nu hos åklagare som funderar på ärendets fortsatta handläggning. Eftersom den misstänkte har en tvillingbror är detta beslut inte så enkelt. Utredningschefen hade kontakt med åklagaren under vecka 21 (2008; JO:s anm.) för att fråga om handläggningen.

Åklagaren: Det var svårt att avgöra om åtal skulle väckas även för det fall att den misstänktes tvillingbror och övriga bröder skulle kunna uteslutas som gärningsmän. Av bl.a. det skälet fattade åklagaren beslut i ärendet först efter sommaren 2008, och inte under våren 2008 då arbetssituationen var ansträngd.

3. *K134022-02/AM-24958-07 (övergrepp i rättssak, våldtäkt)*

Polisen: Ärendet lades ned år 2003. Den person som då var misstänkt hördes aldrig i ärendet. Efter DNA-träff på den person som varit misstänkt återupptogs ärendet den 14 maj 2007. I detta ärende finns samma skäl som angivits ovan och i den s.k. våldtäktsstatsningen ingick detta ärende. Efter visst spaningsarbete gick det att lokalisera var målsäganden befann sig. Målsäganden uteblev vid första förhöret. Den 12 november 2007 hölls förhör med henne. Ytterligare åtgärder vidtogs för att kontrollera vissa uppgifter. Målsäganden ville att man skulle avvakta med utredningsåtgärder eftersom hon var fullt upptagen med att söka bostad. Den 31 mars 2008 kom direktiv från åklagaren om att den misstänkte skulle höras. Ärendet har nu en ny handläggare på utredningsroteln.

Åklagaren: Efter direktiv med påminnelse den 31 mars 2008 gavs en ny påminnelse till polisen i början av juni 2008. Sedan förhör med den misstänkte inkommit i början av augusti 2008 lades förundersökningen ned den 11 augusti 2008.

4. *K190902-03/409A-98-03 (grovt vållande till annans död och grovt narkotikabrott)*

Polisen: Ärendet rör ett misstänkt mord (senare omrubricerat till grovt vållande till annans död; JO:s anm.) i Colombia år 2003. Utredningsroteln fick ärendet år 2004. Ett par olika utredare har varit engagerade i ärendet som dock inte riktigt "fått fart". Anledningen är att ärendet är svårutrett men även att andra ärenden med frihetsberövade fått prioriteras. Även på åklagarsidan har man bytt ett antal gånger, varför deras engagemang också varit lågt.

Åklagaren: En orsak till handläggningstiden var att visst utredningsmaterial hämtats in från ett annat land. Utredaren har till åklagaren uppgett att han haft svårt att skapa utrymme för ärendet. Handläggande åklagare har dock tagit på sig att ärendet inte har drivits som det borde medan chefsåklagaren uppgett att åklagaren sökt komma framåt i förundersökningen på ett tillfredsställande sätt.

5. *K16411-04/401A-2563-06 (brott motstrålskyddslagen)*

Polisen: Ärendet handlades inledningsvis i Skövde. Först den 21 september 2005 överfördes utredningen till LKP. En handläggare erhöll ärendet den 27 september 2005 och handlade det fram till den 11 mars 2008 då åklagaren beslutade att lägga ned ärendet. Ärendet hade anknytning till ett ärende från år 2002 som också lades ned. Efter överprövning återupptogs förundersökningen i de båda ärendena. K83244-02 lades ned igen. Det aktuella ärendet har varit hos åklagaren vid ett flertal tillfällen för nya direktiv. Under dessa perioder har förundersökningen inte kunnat bedrivas aktivt. Handläggaren har då blivit sysselsatt med andra utredningar och på så sätt har tempo tappats i ärendet.

Åklagaren: Ärendet kom att bli stort och komplicerat och därför tog det lång tid att ge direktiv. Att ge direktiv förutsatte att åklagaren fick arbeta ostört med ärendet. Polisen har tidvis fått vänta på åklagarens direktiv, vilket inte var en önskvärd situation och vilket han beklagar. Samtidigt uppger han att miljöåklagarna har haft

en stor arbetsbörda och att han under vintern/våren 2007 hade en hög frånvaro p.g.a. sjukdom.

6. K177930-04/401A-2748-06 (brott mot miljöbalken)

Polisen: Handläggaren har arbetat parallellt, i princip på heltid, med K99351-04 (se nedan). Den 10 november 2004 begärdes direktiv från åklagaren. Sådana kom den 20 juni 2005. Det har varit svårt att få tag på handläggaren på länsstyrelsen och genomföra ett förhör med vederbörande. Först den 1 april 2008 kunde ett förhör hållas. En promemoria översändes därefter till åklagaren som den 10 april 2008 beslutade att lägga ned förundersökningen.

Åklagaren: Uppenbarligen har polisen väntat på direktiv under en längre period. Detta är naturligtvis otillfredsställande och oacceptabelt. Han beklagar detta. Arbetsbördan för miljöåklagarna var mycket stor vid tillfället.

7. K28958-05/401A-568-05 (barnpornografibrott)

Polisen: Ärendet utreddes klart och skulle i princip protokolleras när den misstänkte avled. Ärendet överlämnades till åklagaren den 1 mars 2007 men åklagaren hade svårigheter med beslagshanteringen, varför ärendet fastnade där. Efter påstötningar från utredningsroteln är utredningen nu nedlagd.

Åklagaren: En dator och datortillbehör togs i beslag i februari 2005. Efter flera påminnelser inkom handlingar från polisen i mars 2007, av vilka det torde ha framgått att den misstänkte avlidit. På grund av arbete med andra prioriterade ärenden och delvis på grund av förbiseende från åklagarens sida blev ärendet liggande hos åklagaren fram till april 2008 då förundersökningen lades ned och beslagen hävdes.

8. K104403-05/402A-2799-05 (grovt bedrägeri)

Polisen: Utredningen har varit nedlagd men återupptogs under våren 2007 efter överprövning. På grund av ett administrationsfel hos åklagaren uppstod viss försening men utredningen pågår nu.

Åklagaren: Sedan överåklagare beslutat att återuppta förundersökningen och efter inhämtande av vissa förtydliganden från Utvecklingscentrum gav åklagaren direktiv till polisen i september 2007. Skriftliga direktiv och påminnelser har därefter getts i mitten samt i slutet av november 2007, i december 2007, i januari 2008 samt i juni samma år. Åklagaren har dessutom haft upprepade muntliga kontakter med utredaren rörande utredningsläget. Orsaken till dröjsmålet står främst att finna i ärendets komplicerade art samt att utsedd utredningsman varit engagerad i andra tunga utredningar.

9. K129808-05/402A-3503-05 (barnpornografibrott)

Polisen: Ärendet slutredovisades med protokoll i augusti 2006. Åklagaren begärde därefter en komplettering, som inte gick att genomföra. Åklagaren beslutade sig då för att åtala på grundval av den utredning som förelåg. I maj 2008 redovisades ärendet på nytt till åklagaren.

Åklagaren: Efter att åklagaren i augusti 2006 väckt åtal för innehav och produktion av barnpornografi, gjorde den misstänkte vissa invändningar, vilka åklagaren fick kännedom om under våren 2007. Han gav därför direktiv om kompletterande förhör i juni 2007. Åklagaren påminde skriftligen om förhören i november 2007. Han kontaktade vidare bl.a. BB i frågan. Den 14 maj 2008 beslutade åklagaren vid förnyad genomgång av materialet att inskränka åtalet till endast innehav av barnpornografi samt att återkalla direktiven om kompletterande förhör med den misstänkte. Den 18 september 2008 biföll tingsrätten det kvarstående åtalet om innehav av barnpornografi.

10. K99351-04 (arbetsmiljöbrott)

Polisen: Uppskattningsvis ca 130 förhör hade hållits runt om i landet. Utredningsmaterialet var mycket komplext och omfattande. De personer som skulle höras inkom inte med önskemål om försvarare, vilket fördröjde handläggningen. De aktuella regelverken var ovana för utredarna vid Läns-kriminalpolisens miljöbrottsenhet, som normalt inte handlade arbetsmiljöbrott.

11. K171818-03 (otillåten miljöpåverkan)

Polisen: Ärendet tilldelades samma handläggare som i ärendet ovan. På grund av arbetsbelastningen i det ärendet hade han inte tid att arbeta även med detta ärende. Först den 11 februari 2008 överlämnades ärendet till annan handläggare som nu bedriver ett aktivt utredningsarbete.

12. K77186-04 (barnpornografibrott)

Polisen: En undersökning av en dator gjordes i Göteborg och den 15 augusti 2005 skickades materialet till Rikskriminalpolisen för bedömning. Eftersom inget hände återupptogs ärendet i Göteborg och den 7 augusti 2007 kom protokoll från IT-enheten. Den misstänkte ska kallas, höras och delges. Detta har dock inte gjorts eftersom andra ärenden fått prioriteras.

13. K163609-04 (våldtäkt)

Polisen: Anmälan om brott och brottsutredningen har gjorts i Turkiet. Flera påstötningar har gjorts till åklagaren som vill ha ärendet öppet om det skulle komma någon begäran från Turkiet om åtgärder i Sverige.

14 och 15. K5260-05 och K58095-05 (grovt bedrägeri)

Polisen: Ärendet har legat i balans eftersom mer prioriterade ärenden fått företräde. Handläggare utsågs sommaren 2007 och en misstänkt hördes i oktober 2007. Åtgärder har vidtagits fram till våren/vintern 2008 då handläggaren påbörjade en 6 månader lång utbildning.

16. K51280-05 (bedrägeri)

Polisen: Ärendet låg i balans innan handläggare tilldelades. Handläggaren arbetar 70 procent av heltid. Ett stort antal förhör har hållits i ärendet. Under delgivningsförfarandet har kompletterande förhör begärts av en försvarare. Ärendet slutredovisades i protokoll den 26 maj 2008.

17. K51515-05 (brott mot miljöbalken)

Polisen: Handläggningen påbörjades den 8 april 2005 av dåvarande chefen vid utredningsroteln. Denne slutade den 10 juli 2006 och då lades ärendet i balans. Den 3 augusti 2007 tilldelades en ny handläggare ärendet. Under utredningens gång har det rått oklarhet om lagstiftningen varit tillämplig. Utredningen lades ner den 11 april 2008 på grund av att det saknades straffsanktion. Handläggaren har även arbetat med K99351-04 (se ovan).

18. K75521-05 (bedrägeri)

Polisen: Sedan det framkommit att sambon till den misstänkte förekom i andra ärenden rörande bedrägeri återupptogs anmälan i detta ärende år 2007. Ärendet redovisades till åklagaren under våren 2008 tillsammans med ärendena rörande sambon till den misstänkte. Det har inte gått att styrka brott i detta ärende men åklagaren ville att domen beträffande övriga ärenden skulle vinna laga kraft innan aktuellt ärende lades ned. Den 21 april 2008 beslutade åklagaren att detta ärende skulle läggas ned.

Bilaga 2

Polis och åklagares förklaringar till den utdragna handläggningstiden beträffande ärendena i dnr 2614-2008 m.m.

1. K50239-06/402A-1418-06 (våldtäkt m.m.)

Polisen: Ärendet kom till utredningsroteln den 14 april 2006. Ärendet lottades på åklagare den 24 april 2006 och skulle behandlas med förtur. Ärendet kom därefter att blandas in i en akt till ett ickeprioriterat ärende. När påminnelse kom från åklagaren tilldelades en handläggare ärendet den 13 mars 2007. En misstänkt frihetsberövades den 5 juli 2007 men släpptes påföljande dag. Efter detta hanterades ärendet inte med lika hög prioritet som tidigare. Sedan ytterligare förhör hållits och andra åtgärder vidtagits lämnades ärendet till åklagaren för beslut i september 2008.

Åklagaren: Fördröjningen av ärendet berodde dels på att utredare saknades under tiden april 2006 till mars 2007 och september till december 2007, dels på att det var svårt att finna nödvändig stödbevisning. Ärendet syntes kontinuerligt ha drivits framåt, om än i en takt som inte var helt tillfredsställande. Det fanns inte skäl att lasta de åklagare som varit inkopplade i ärendet för tidsutdräkten, utan den långsamma handläggningen torde i allt väsentligt falla på polisen.

2. K104103-06/402A-2630-06 (våldtäkt alt. sexuellt utnyttjande av underårig)

Polisen: Eftersom målsägandens mor bor i Mora skickades ärendet dit på remiss och förhör hölls med henne den 4 juli 2006. Förhör hölls med fadern till målsäganden 10 oktober 2006. Därefter har det förelegat vissa svårigheter att via Socialtjänsten få nödvändig bakgrundsinformation för den fortsatta utredningen. Målsäganden hördes på Barnhuset den 20 november 2007. Efter ytterligare utredningsåtgärder fattades beslut den 6 maj 2008 om att misstänkt, som bor i

Skåne, skulle hämtas till förhör. Ärendet skickades till Polismyndigheten i Skåne den 21 maj 2008. Det har varit svårt att få tider som passat alla till de olika förhören och i Skåne har det gällt den misstänktes försvarare.

Åklagaren: Ärendet hade handlagts av åklagare på ett sätt som var godtagbart. Den långsamma handläggningen berodde i allt väsentligt på polisen.

I Åklagarmyndighetens remissyttrande framhölls bl.a. att målsäganden vid tiden för anmälan inte hade fyllt 18 år.

3. K8838-06, K8663-06 och K21854-06/402A-5260-06 (våldtäkt m.m.)

Polisen: Ärendena har handlagts i närpolisområdet Kungälv fram till den 12 november 2007. Många förhör har hållits och målsäganden har berättat om olika misstänkta och olika brott. Det är oklart varför ärendet gått över till utredningsroteln i så sent läge. Ärendena är alltjämt under utredning.

Åklagaren: Utredningen drevs framåt under tiden januari till oktober 2006. Från denna tid synes ärendet i praktiken ha legat stilla hos polisen. Någon underrättelse om att handläggningen upphörde i ärendet, trots meddelade direktiv och överenskommelse med utredare, tycks inte ha skett. Efter en påminnelse i juli 2007 tycks viss polisär aktivitet ha förekommit under hösten 2007. Utredaren lämnade ärendet i januari 2008 och ärendet låg därefter i balans hos polisen fram till juni 2008. Handläggande åklagare hade visserligen kunnat vara mer aktiv i påminnelser och drivandet av ärendet framåt, men i praktiken stod polisverksamheten stilla från oktober 2006 fram till juni 2008.

4. K172956-06/402A-997-07 (våldtäkt)

Polisen: Ett första förhör hölls med målsäganden samma dag som anmälan gjordes, dvs. den 31 oktober 2006. Ärendet lottades på åklagare den 2 november 2006. Nytt förhör hölls med målsäganden den 7 februari 2007. Hon lämnade då uppgifter på personer som kunde ha information att lämna men personuppgifterna var inte fullständiga. Förhör har hållits med vittnena allteftersom de identifierats. Vissa förhör har varit svåra att få till stånd. Utredningen har dock hela tiden drivits framåt. Det var först den 26 mars 2008 som direktiv kom om att en misstänkt skulle delges misstanke. Utredningen lades ner den 25 augusti 2008.

Åklagaren: Påminnelser och direktiv har ägt rum med korta intervaller. I allt väsentligt berodde den långsamma handläggningen på bristande utredningsresurser hos polisen.

I Åklagarmyndighetens remissyttrande framhölls bl.a. att målsäganden vid tiden för anmälan inte hade fyllt 18 år.

5. K49293-07/402A-1714-07 (våldtäkt)

Polisen: Det påstådda brottet ägde rum den 15 december 2006. Anmälan gjordes först den 29 mars 2007. Proverna som tagits på Sahlgrenska sjukhuset hade då hunnit destrueras, vilket är i enlighet med sjukhusets rutiner. Det tog dock lång tid för polisen att få reda på vad som hänt med proverna. Ett rättsintyg inhämtades

men styrkte inte målsägandens uppgifter. Ett antal vittnen, däribland en socialsekreterare, hördes i utredningen. Utredningen lades ner den 9 juni 2008.

Åklagaren: Eftersom "nitiska" kanslisterna "slaktat" akten efter JO:s remiss var det svårt att dra några egentliga slutsatser över den långsamma handläggningstiden.

Enligt Åklagarmyndighetens remissyttrande framgick av diariet att direktiv getts vid ett flertal tillfällen från april 2007 fram till den 27 maj 2008.

Av handlingar som kopierades i samband med JO:s inspektion noterades bl.a. följande direktiv till polisen. Ärendet börjar bli gammalt. Har några spår kunnat säkras på målsäganden? Har de förhör som YY föranstaltade om blivit genomförda? Hör jag inget ifrån innan april månads utgång så lägger jag ned förundersökningen.

6. K55563-07/402A-1820-07 (våldtäkt)

Polisen: Identiteten på den misstänkte var inte helt fastställd vid anmälningsupptagningen den 9 april 2007. Kläder och s.k. Rape-kit skickades till Statens kriminaltekniska laboratorium (SKL) för analys och det tog hela sommaren 2007 innan SKL redovisade sitt resultat. Målsäganden har varit på resa i Indien under utredningstiden. Den misstänkte och målsägandens pojkvän har topsats. Utredningen lades ner den 13 juni 2008.

Åklagaren: Ärendet hade ledat still hos såväl åklagare som polis, dels i avvaktan på teknisk- och rättsmedicinsk undersökning, dels eftersom målsäganden befann sig i Indien. I övrigt framstod ärendet som kontinuerligt handlagt, om än en högre takt skulle ha kunnat vara önskvärd.